

Samenwerking is hard nodig voor toekomstbestendige vrijetijds-economie

Analyse van uitkomsten van het panel Economie van de VNG over recreatie en toerisme

Inleiding

De toerisme- en recreatiesector in Nederland groeit sterk: in 2023 waren er 768.000 banen in toerisme en recreatie en werd in totaal 105 miljard euro besteed. In 2023 werden ruim 49 miljoen bezoekers geregistreerd uit binnen- en buitenland. Dat is een stijging van 7 procent ten opzichte van vorig jaar.¹

De vrijetijdseconomie is voor gemeenten belangrijk omdat deze bijdraagt aan het welzijn en de welvaart van inwoners. Daarvoor moet de economische, sociaal-maatschappelijke en ecologische impact van toerisme en recreatie met elkaar in balans zijn. Het VNG Panel Economie heeft daarom onderzoek gedaan naar de behoeften van gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme. De uitkomsten van dit onderzoek worden onder meer gebruikt voor de VNG-inzet in de landelijke raad voor Recreatie en Toerisme (LRRT). In het onderzoek van de VNG beantwoordden afdelingen economie van dertig gemeenten vragen over knelpunten, kansen en aanbevelingen.

Vrijetijdseconomie als krachtige motor voor welzijn en welvaart

Gemeenten geven aan dat door samen te werken en te investeren in duurzame toeristische groei, de vrijetijdseconomie verder kan ontwikkelen als een krachtige motor voor het vergroten van het welzijn en de welvaart van inwoners. Het is van belang dat beleidsmakers, bedrijfsleven en lokale overheden gezamenlijk stappen zetten richting een toekomstbestendige en innovatieve toeristische sector. Een toelichting op de inbreng van gemeenten vindt u hieronder.

De belangrijkste vraagstukken:

1. *Beperkte overnachtingsmogelijkheden en alternatieve huisvesting*

- Gemeenten geven aan dat er een tekort is aan accommodaties voor meerdaagse bezoeken. Vakantiewoningen worden vaak als tweede woningen gebruikt, waardoor de toeristische capaciteit afneemt. Het is volgens sommige gemeenten belangrijk om flexibele regelgeving te ontwikkelen rondom vakantiehuisjes en alternatieve huisvestingsmogelijkheden.

2. Verkeersdrukte en mobiliteit

- Tijdens piekmomenten ontstaan verkeersproblemen doordat het openbaar vervoer in deze periodes onvoldoende capaciteit heeft. Tegelijk zijn sommige gemeenten minder goed bereikbaar. Er is behoefte aan een integrale benadering van zowel utilitaire als recreatieve mobiliteit, zodat beide optimaal gebruik maken van dezelfde infrastructuur.

3. Gebrek aan visie en samenhangend beleid

- Er ontbreekt een duidelijke langetermijnvisie voor toerisme en recreatie, waarbij beleidsvorming versnipperd is en er weinig coördinatie is tussen landelijke, regionale en lokale overheden. Een krachtigere samenwerking en regie is nodig om een consistente en doordachte strategie te ontwikkelen.

4. Ruimtelijke en milieubeperkingen

- Strikte regelgeving rond natuur- en stikstofbeperkingen bemoeilijkt uitbreidingen in toerisme en recreatie. Het blijft een uitdaging om een balans te vinden tussen recreatie en natuurbehoud. Flexibiliteit in de wetgeving is gewenst om zowel recreatie als natuurdoelen te ondersteunen.

5. Druk op de leefomgeving en voorzieningen

- Seizoensgebonden toerisme legt een zware druk op lokale voorzieningen en het landschap. Er is een dringende behoefte aan investeringen die bijdragen aan een duurzame toeristische infrastructuur, met oog voor spreiding in tijd en ruimte.

Knelpunten die de gemeenten ervaren:

- **Beperkte ambtelijke capaciteit en budget**
Gemeenten hebben te weinig middelen en capaciteit om toerisme en recreatie effectief te ondersteunen. Budgetten zijn vaak beperkt en niet flexibel, wat het moeilijk maakt om snel in te spelen op veranderingen in toeristische behoeften.
- **Slecht imago van bepaalde regio's**
Bepaalde gemeenten kampen met een negatief imago, wat toerisme kan belemmeren. Het is voor hen belangrijk om het imago van deze regio's te verbeteren door gerichte marketing en het stimuleren van duurzame toeristische initiatieven.
- **Weerstand tegen toeristische ontwikkelingen**
Vooral in landelijke gebieden is er veel verzet tegen nieuwe toeristische projecten, zoals de bouw van verblijfsaccommodaties. Lokale

weerstand kan innovatie in de weg staan, wat de groei van de sector belemmert.

- **Gebrek aan regie en samenwerking**

Lokale en regionale initiatieven worden soms verstoord door losstaand beleid van externe organisaties. Er is behoefte aan een meer gecoördineerde aanpak tussen de verschillende bestuurslagen.

- **Onvoldoende focus op kwaliteit en professionalisering**

Er is volgens sommige gemeenten ruimte voor verbetering van de kwaliteit van toeristische voorzieningen en ondernemerschap.

Dit zijn de kansen die gemeenten zien:

- **Seizoens- en regionale spreiding**

Campagnes en investeringen kunnen toeristen aanmoedigen om buiten het hoogseizoen te reizen of minder bekende gebieden te bezoeken. Dit draagt bij aan het spreiden van toerisme en vermindert druk op populaire bestemmingen.

- **Versterken van samenwerking en regie**

Door een krachtigere samenwerking tussen verschillende bestuurslagen kan een integrale aanpak worden ontwikkeld. Een landelijke marketingcampagne in samenwerking met provinciale organisaties kan helpen bij het bevorderen van een breder toeristisch aanbod.

- **Digitalisering en datagedreven beleid**

Data en technologie bieden kansen om toeristenstromen beter te managen en beleidskeuzes te onderbouwen. Het opzetten van een nationaal data- en kenniscentrum kan hierbij een cruciale rol spelen.

- **Koppeling met erfgoed en duurzaamheid**

Erfgoedlocaties kunnen nieuwe waarde krijgen door deze te koppelen aan toerisme en recreatie. Investerings in natuurinclusieve en duurzame initiatieven dragen niet alleen bij aan de bescherming van het milieu, maar versterken ook het imago van regio's.

- **Vrijtijdseconomie als welvaartsinstrument**

Door het belang van de vrijetijdseconomie sterker op de landelijke agenda te zetten, kan de sector niet alleen economische waarde genereren, maar ook bijdragen aan maatschappelijke en omgevingswaarden zoals 'quality of life'.

- **Innovatie in onderwijs en arbeidsmarkt**

Verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in de vrijetijdssector biedt

kansen om technologische innovaties in te zetten en personeel beter op te leiden, wat de kwaliteit van de sector kan verhogen.

- **Verbeteren internationale bereikbaarheid**
Uitbreiding van internationale treinverbindingen kan buitenlandse bezoekers naar meer verschillende regio's trekken, waardoor de druk op de grote steden vermindert en toerisme in landelijke gebieden wordt gestimuleerd.

Gemeenten geven de volgende aanbevelingen mee aan de Landelijke Raad voor Recreatie en Toerisme:

- **Verruiming van regelgeving**
Maak wetgeving rondom overnachtingsmogelijkheden flexibeler en sta gemeenten toe om uitpolding van vakantiehuizen in bestemmingsplannen te voorkomen. Dit biedt gemeenten meer ruimte om toerisme te reguleren en te sturen.
- **Integrale aanpak mobiliteit**
Zorg ervoor dat mobiliteit voor werk en vrije tijd gelijk wordt behandeld in beleidsvorming, aangezien beide gebruik maken van dezelfde infrastructuur. Dit bevordert een efficiënter gebruik van wegen en openbaar vervoer.
- **Versterking van de economische positie van de vrijetijdseconomie**
Zet de vrijetijdseconomie prominenter op de economische agenda en investeer in nationale marketingcampagnes. Stimuleer daarnaast kennisdeling tussen gemeenten en ondernemers om de kwaliteit van toeristische voorzieningen te verbeteren.
- **Balans tussen natuur, erfgoed en recreatie**
Investeer in projecten die erfgoedlocaties behouden en recreatieve waarde bieden, zonder het milieu te belasten. Er is potentie om natuur en cultuur te combineren met recreatie om zo duurzame toeristische bestemmingen te creëren.
- **Duurzame en kwalitatieve toeristische ontwikkeling**
Promoot milieuvriendelijke initiatieven en ondersteun gemeenten in het opzetten van routenetwerken en andere toeristische infrastructuur. Stimuleer het ontwikkelen van natuurinclusieve en duurzame toeristische projecten die het milieu niet belasten, maar juist versterken.

Mee denken?

De vraagstukken, knelpunten, kansen en aanbevelingen die gemeenten hebben aangedragen, worden meegenomen in de VNG-inbreng voor de LRRT. Bent u betrokken bij toerisme en recreatie en denkt u hier graag over mee of wilt u meer informatie over de inzet van de VNG? Mail dan naar economie@vng.nl.

Panel Economie

Het Panel Economie van de VNG maakt snel inzicht mogelijk in actuele thema's en vraagstukken door middel van korte uitvragen. Het panel is opgezet om de VNG 4 tot 6 keer per jaar een actueel beeld te schetsen van wat er bij gemeenten speelt.

De deelnemers zijn medewerkers economische zaken van gemeenten door het hele land. Ruim 100 gemeenten deden eind 2024 al mee aan het panel. Dit aantal groeit gestaag. Aanmelden voor het panel kan [hier](#).

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

december 2024